

ASH INIMESTE TUGEVD JA NÕRGEMAD KÜLJED, MILLEGA ARVESTADA TÖÖLE MINEKUL

Maret Rander, eripedagoog
Astangu KRK

ENNE KUI MÕTLED TÖÖLE, MÕTLE JÄRGMISTELE KÜSIMUSTELE

- ▶ Kas oled varem natukenegi töötanud?
- ▶ Milliseid töid ja kus võiks teha?
- ▶ Kas oleks vaja enne ametit või töösksusi õppida?
- ▶ Millised on mu tugevused ja millised nõrgad küljed?
- ▶ Kuidas sul läks? Mis meeldis, mis oli raske?
- ▶ Vaata töökuulutusi, uuri oma kodulähedasi töötamisvõimalusi
- ▶ Otsi kutseõppeks võimalusi: loe koolide kodulehekülgi, õppekavasid, uuri vabaaja- ja elamistingimusi.
- ▶ Kutseõustaja või psühholoog on abiks.

ARVESTA REAALISTE VÕIMALUSTEGA

NOORUSEA ÜLESANDED

- ▶ Harjuda oma muutuva kehaga, hakata seda mõistma
- ▶ Tulla toime muutuva suhtega oma vanematesse
- ▶ Tervikliku täiskasvanuiksuse väljakujunemine

Toimub vanuses 11 - 22

ISIKLIKUD HUVID-VANEMALE

- ▶ Kas on mingid valdkonnad, mis eriti huvitavad?
- ▶ Millised on unistused?
- ▶ Kas nende valdkondadega on võimalik tegeleda keskkonnades, mis oleksid noorele sobivad?
- ▶ Milline on akadeemiline võimekus?
- ▶ Millist tuge oleks vaja?
- ▶ Mis on edasiliikumist toetavad ja raskendavad asjaolud?

ARUTAGE NEED KOOS LÄBI

ASH TOIMETULEK - VANEMALE

- ▶ Õpeta noorele teda oma ASH arvestama ja seda mõistma
- ▶ Tee koostööd õppeasutusega
- ▶ Suhtle! Sina – laps – asutus.

Amet ja töötamine

MIDA ON SELLEKS VAJA?

TÖÖKOHA-SPETSIIFILISED OSKUSED

- ▶ **Sotsiaalsed oskused:**
 - ea- ja töökohane riietus ning jalanõud
 - üldine puhtus ja hügieen
 - tervitusoskus
 - seksuaalsusega seotud teemad
- ▶ **Kommunikatsioonioskused:**
 - eelistuste väljendamine
 - lõuna ostmine
 - vabandamine
 - kuulamisoskus
 - abi küsimine
 - hääle valjus, toon, kõnetempo jms

ISESEISVUSOSKUSED 20+

- ▶ Toiduvalmistamine
- ▶ Koristamine ja koduhooldus
- ▶ Pesupesemine
- ▶ Ostmine, eelarve, raha
- ▶ Ohutus
- ▶ Hügieen
- ▶ Transport, avalikud kohad
- ▶ Tervise jälgimine ja ravimid
- ▶ Oskus enda eest seista

TÖÖKOHA-SPETSIIFILISED OSKUSED

- Sotsiaalne käitumine:**
- üldised oskused: tervitusele vastamine, teiste mitte katkestamine jne.
- lauakombed, kui lõunatada koos kolleegidega
- kolleegide töökohtadel mitte segamine
- avaliku ja privaatse käitumise erinevuse mõistmine
- abivajaduse täratundmine
- tolerantsus ebaharilike helide, tegevuste, käitumise ja tööplaani muutuste osas
- sotsiaalsete reeglite mõistmine, kolleegide sobiv puudutamine
- mida teha pausi ajal
- mida rääkida ja mida mitte

SÕPRUS, SOTSIAALSED SUHTED – MIS AITAB KAASA?

- ▶ „Kodust välja“ tegevused pereringis
- ▶ Kohaliku ja lähima piirkonna avalikud üritused
- ▶ Klassi- kooliüritused
- ▶ Kaasamine rühmatöösse, töötamine paaris (õpetaja suunamine vajalik)
- ▶ Rollimängud, näidendid loovmängud jms – vabaajategevused, hобid
- ▶ Ööbimine mujal kui kodus

ERIPÄRAD TUGEVUSTEKS

Eripära	Võimalik õõalane tugevus
Vähejutukas	Keskendunud oma tööle ja segab teisi vähem
Piiratud sotsiaalsed huvid	Võib keskenduda rohkem tööülesandele ja mitte raisata aega
Tugevad sensoorsed eelistused	Võib nautida vaikuses või kodus töötamist
Kinni reeglites ja päevakavas	Jõuab õigeaks ajaks tööle, peab pausidest kinni
Rituaalid ja sundtegevused	Võib olla hea detailide märkamisel ja kvaliteedi kontrollimisel

SOTSIAALSED KOOSOLEMISOSKUSED

- ▶ Vestlusoskus
- ▶ Pingetaluvus ja lõdvestumine
- ▶ Sobilike valikute tegemine
- ▶ Etikett ja lauakombed
- ▶ Sotsiaalsete signaalide märkamine ja mõistmine
- ▶ Isiklike suhete loomine ja hoidmine
- ▶ Kohtamiste ja seksuaalsusega hakkamasaamine
- ▶ Osalemine sotsiaalsetes ja vabaajategevustes
- ▶ Aja planeerimine

VÕTMED TULEVIKKU

- ▶ Huvid ja meeldimised
- ▶ Tugevad küljed
- ▶ Turvalisusvajadus

- ▶ Iseseisvate valikute tegemise järkjärguline suurendamine
- ▶ Realistlik planeerimine
- ▶ Koostöö olemasolevate tugistruktuuridega

JULGET TULEVIKKU!

